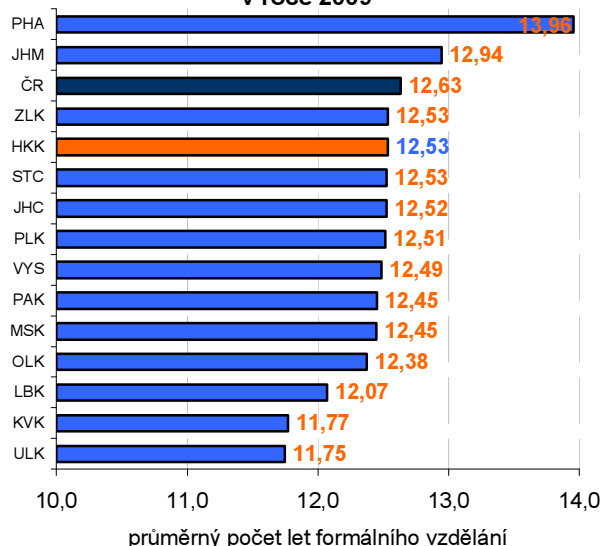

2. Kvalita pracovní síly

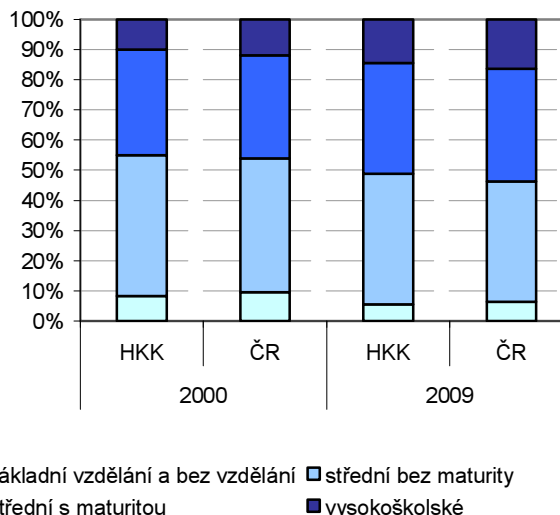
Úroveň vzdělanosti mírně pod průměrem ČR

O kvalitě pracovní síly hodně napovídá úroveň a kvalita vzdělání. Struktura populace Královéhradeckého kraje podle vzdělání se nijak výrazně neliší od průměru ČR a v čase je více méně stabilní. Pracovní síla¹ tvoří v kraji 58 % práce schopného obyvatelstva a proti průměru ČR je její podíl mírně nižší (o 6 desetín p.b.). **Index vzdělanosti** pracovní síly² v kraji je sice pod průměrem ČR, ale mezi kraji patříme mezi lepší polovinu. Tempo růstu indexu vzdělanosti za průměrem ČR mírně zaostává.

Graf 2.1 Index vzdělanosti pracovní síly v roce 2009

Graf 2.2 Vzdělanostní struktura pracovní síly v Královéhradeckém kraji a ČR v letech 2000 a 2009

Vzdělanost pracovní síly se zvyšuje, roste mírně pomaleji než v průměru za ČR

Odlíšná je **vzdělanostní struktura pracovní síly** od průměru ČR. Výrazně vyšší v kraji je podíl osob se středním vzděláním bez maturity, podíl ostatních úrovní vzdělání je naopak podprůměrem ČR. Podobně jako ČR se v kraji vzdělanostní struktura pracovní síly v čase mění. Proti průměru ČR je tempo poklesu osob se základním vzděláním a bez vzdělání v kraji rychlejší, nárůst středoškoláků s maturitou naopak pomalejší. Tempo poklesu podílu osob se středním vzděláním bez maturity je shodné s průměrem za ČR, podíl vysokoškoláků roste v kraji mírně rychleji.

Odlíšná vzdělanostní struktura z hlediska SO ORP

Také uvnitř kraje možno pozorovat rozdíly ve vzdělanostní struktuře obyvatel. Pro správní obvody obcí s rozšířenou působností je zpravidla charakteristické, že vzdělanější obyvatelstvo se koncentruje ve větších městech, což souvisí i s vyšším zastoupením řídicích složek podnikatelských subjektů a státní správy v nich. Nadprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v **SO ORP Hradec Králové** je také ovlivněn tím, že v krajském městě má sídlo univerzita a fakultní nemocnice a také zde sídlí zaměstnavatelé, kteří u svých zaměstnanců vysokoškolské vzdělání požadují.

Zaměstnané osoby v kraji podle oborů vzdělání

Z hlediska **oborů vzdělání zaměstnaných osob** v kraji (tvoří více než 90 % pracovní síly) je zřejmý určitý rozdíl proti průměru v ČR. V kraji je nadprůměrný podíl osob vzdělaných v technických oborech a ve zdravotní a sociální péči. V dalších oborech jako zemědělství a veterinářství a také vzdělávání a výchova není podíl proti průměru republiky tak výrazně vyšší. Naopak v kraji chybí osoby vzdělané ve společenských a právních vědách a v oboru služeb. Také proti průměru ČR je nižší podíl osob se všeobecným vzděláním.

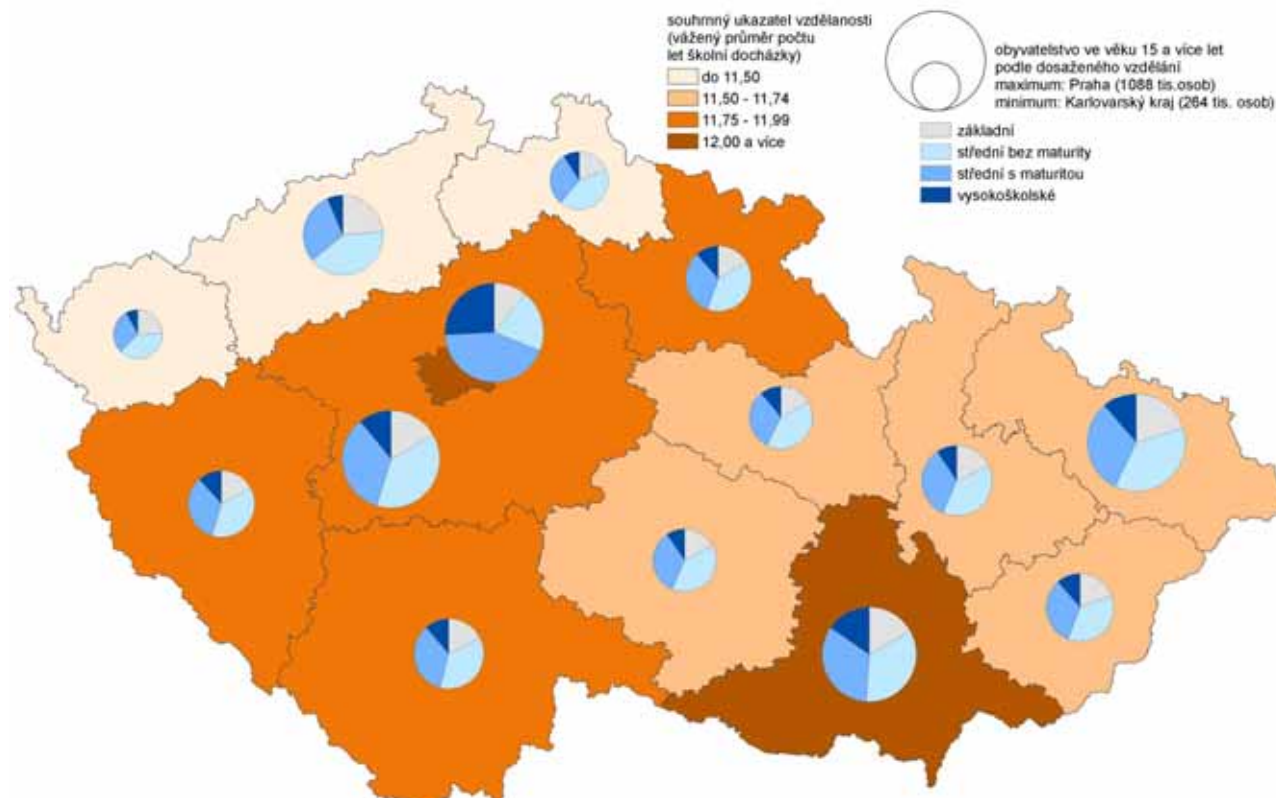
¹ Ekonomicky aktivní osoby 15leté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané.

² Průměrný počet let strávených formálním vzděláváním: základní a neukončené vzdělání má váhu 7, střední vzdělání bez maturity váhu 11, střední vzdělání s maturitou váhu 13 a vysokoškolské vzdělání váhu 18.

Tradiční textilní průmysl v kraji v době recese také snižoval počty zaměstnanců

Mezi jistě slabé stránky rozvoje kraje patří vyšší **zaměstnanost v kraji tradičních**, ale méně konkurenceschopných **oborech** (textilní průmysl, zemědělství). V souvislosti s hospodářskou recesí se dostaly do existenčních potíží i další textilní podniky, které přežily krizi tohoto odvětví v 90. letech minulého století a ty byly nuceny snižovat počty pracovníků v roce 2009 (Mileta Hořice, Veba Broumov).

Vzdělanostní struktura obyvatel podle krajů v roce 2009

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil (Český statistický úřad)

Zásoba LZ pro vědu a technologie v kraji mírně podprůměrná

Celková zásoba lidských zdrojů pro vědu a technologie³ je v kraji mírně pod celorepublikovým průměrem, ale ze sousedních krajů, se kterými společně tvoříme NUTS 2 Severovýchod⁴, jsem na tom nejlépe. Je to ovlivněno i vyšší vzdělaností v našem kraji.

Hlavní zásoba LZ ve vědě a technologiích jsou zaměstnaní v této oblasti

Přestože v kraji došlo k výraznému **nárůstu terciárně vzdělaných osob**, hlavní zásobou lidských zdrojů ve vědě a technologiích (V a T) zůstávají zaměstnaní v této oblasti, jejichž nárůst není zdaleka tak výrazný. Z toho se můžeme domnívat, že hlavní důvod nedostatečné zásoby lidských zdrojů ve vědě a technologiích v kraji souvisí s nižším vzděláním spíše, než s malým počtem již zaměstnaných ve vědeckých a technických oborech.

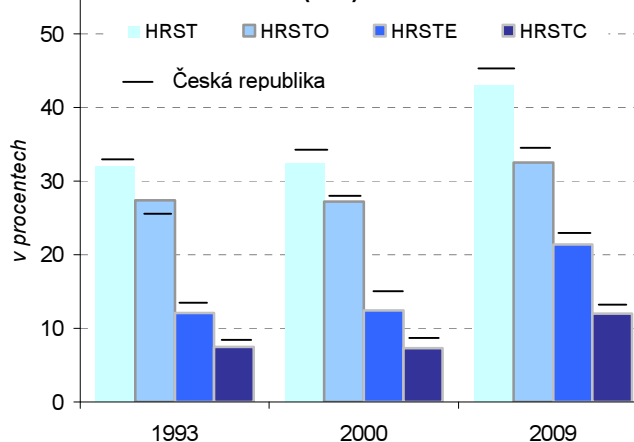
Podíl jádra na celkové zásobě LZ ve V a T se přibližuje průměru za ČR

Podobně jako v ČR jako celku se i v našem kraji podíl terciárně vzdělaných na celkové zásobě pohybuje okolo 50 %. Rychleji než celková zásoba roste jádro (tj. ti, kteří jsou terciárně vzdělaní a pracují ve V a T), podíl na celkové zásobě v kraji (27,8 %) se stále jen přibližuje k průměru za ČR (téměř 30 %, a v Praze 37 %).

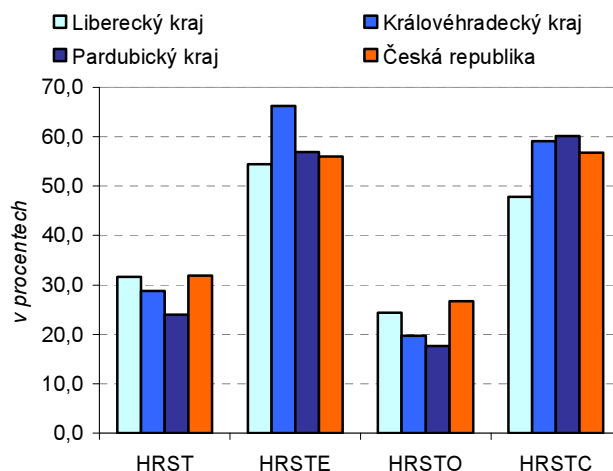
³ HRSTE = osoby starší 15 let, které úspěšně dokončily terciární úroveň vzdělávání ve všech studijních oborech, HRSTO = zaměstnané osoby národního hospodářství, které vykonávají svoji pracovní činnost v rámci vědeckých (KZAM-R hlavní třída 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci) nebo technických zaměstnání (KZAM-R hlavní třída 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech), které jsou jejich hlavním zdrojem pracovních příjmů, HRSTC = jádro lidských zdrojů ve vědě a technologiích, tj. osoby, které mají úspěšně ukončené terciární vzdělání a zároveň pracují ve vědě a technologiích (průnik HRSTE a HRSTO), HRST = celková zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích (zahrnuje všechny osoby splňující jednu z podmínek pro zahrnutí do kategorie lidských zdrojů ve vědě a technologiích a vypočítá se jako součet HRSTC + osoby s ukončeným terciárním vzděláním nepracující ve vědě a technologiích + zaměstnaní v zaměstnáních ve vědě a technologiích bez ukončeného terciárního vzdělání).

⁴ NUTS 2 Severovýchod – územní jednotka tvořená územím krajů Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického.

Graf 2.3 Podíl lidských zdrojů ve vědě a technologiích na zaměstnaných v Královéhradeckém kraji v porovnání s ČR (v %)

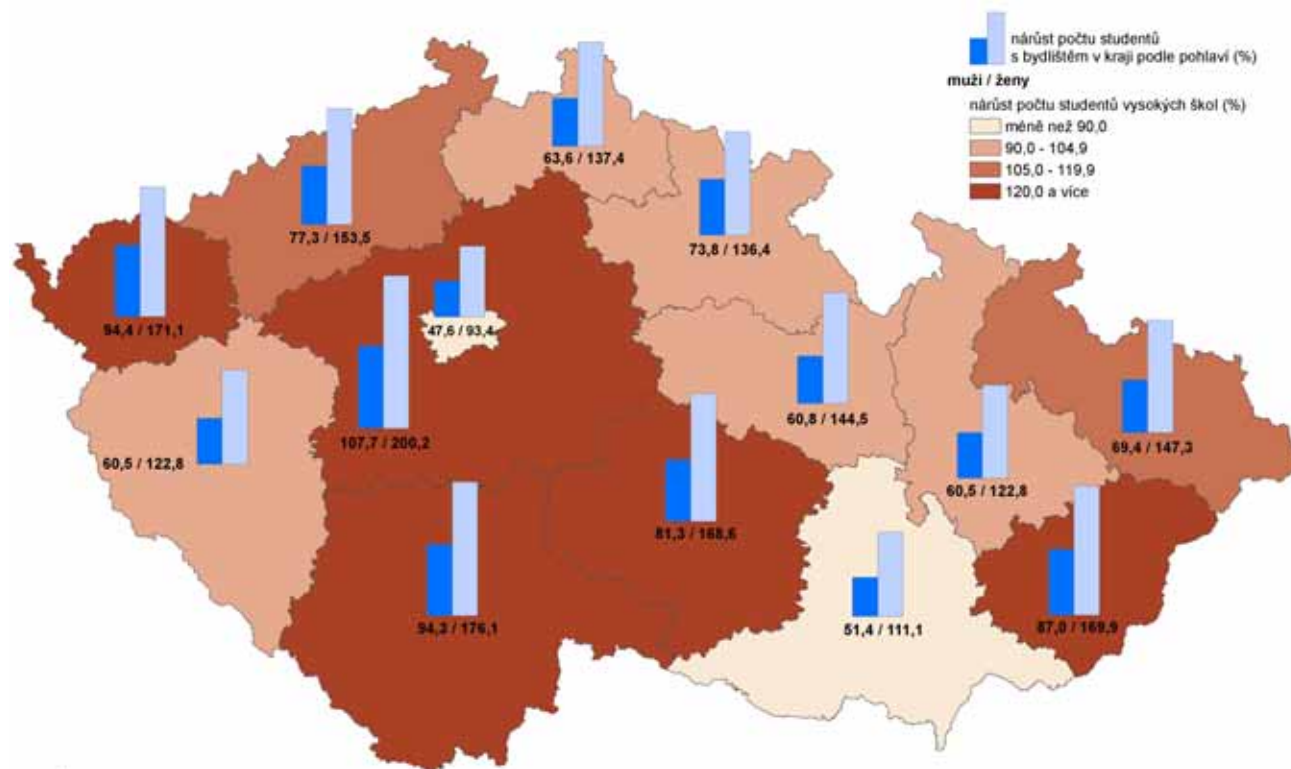
Graf 2.4 Růst zásoby lidských zdrojů pro vědu a technologie mezi lety 2000 a 2009 (v %)

Růst zásoby LZ pro vědu a technologie nastal v roce 2003

Hlavní růst zásoby lidských zdrojů ve vědě a technologiích v kraji nastal až v období 2000 – 2009. V 90. letech minulého století z důvodů restrukturalizace ekonomiky nebyla příznivá situace na trhu práce, klesala celková zaměstnanost a tím i počet zaměstnaných ve vědě a technologiích. Zásoba lidských zdrojů, definovaná ukazatelem HRST, v tomto období stagnovala. V ČR nastal nárůst v roce 2000, v našem kraji byl zřejmý až od roku 2003. Zaměstnanost v kraji sice nadále klesala z důvodů stárnutí populace a odchodu do důchodu, v kraji se ale výrazně zrychlilo tempo růstu terciárně vzdělaných (ze 14. místa mezi v kraji v 90. letech jsem poskočily na 5. místo v období 2000 – 2009). Také jádro lidských zdrojů rostlo v kraji rychleji než v průměru za ČR.

Změna počtu studentů vysokých škol podle krajů v letech 2000 - 2009

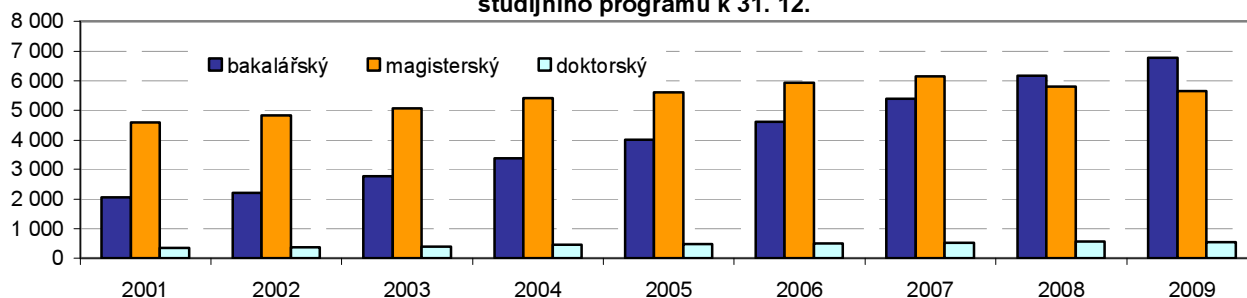

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Fakulty VŠ v našem kraji

Důležitým faktorem ovlivňujícím úroveň a kvalitu lidských zdrojů je **charakter a úroveň vzdělávacích institucí v kraji**, ale i v blízkém a vzdálenějším okolí. Na vysokých školách se sídlem v kraji studovalo v roce 2009 ve všech formách studia celkem 13 tisíc studentů, přestože stále více obyvatel zůstává studovat v kraji svého trvalého bydliště, převažují studenti z jiných krajů. Ve sledovaném období studovala na VŠ v kraji jen pětina studentů se stálým bydlištěm v našem kraji, což byl pátý nejnižší podíl mezi kraji. Je to dáno i zastoupením fakult v kraji neboť Lékařská a Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy a Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany Brno, mají nadregionální charakter. Fakulty Univerzity Hradec Králové (Pedagogická, Fakulta informatiky a managementu, Filosofická a Přírodovědná) možno označit za fakulty spíše regionálního významu.

Graf 2.5 Studenti vysokých škol s místem výuky v Královéhradeckém kraji podle typu studijního programu k 31. 12.

Zdroj dat: ÚIV

Pozn. student může studovat na více školách ve více typech i formách studia, proto součet studentů podle typu studia je vyšší než za kraj celkem

Fakulty VŠ v kraji nabízejí převážně humanitní obory

Fakulty vysokých škol v našem kraji jsou poměrně jednostranně zaměřeny a poskytují vzdělání především v humanitních oborech v nejširším slova smyslu. Vysoké školy s technickými obory, které nejsou v kraji téměř zastoupeny (s výjimkou FIM UHK), nabízejí jednak fakulty v sousedních krajích (Pardubickém a Libereckém) a také ve vzdálenějších centrech v Praze a Brně.

Na SŠ převažují ekonomické obory a obecně odborná příprava...

Vedle vysokého školství ovlivňuje kvalitu lidských zdrojů také **úroveň a kvalita středního školství** v kraji. Většina středních škol má regionální charakter a vzdělávají se na nich převážně žáci bydlící v našem kraji. Čtvrtina žáků středních škol studuje gymnázia, největší část (více než 40 %) tvoří žáci středních odborných škol, necelých 30 % jsou žáci středních odborných učilišť a zbytek (kolem 4 %) jsou žáci různých forem nástavbového studia.

Nárůst středních odborných škol na úkor učilišť

Struktura středních škol je vcelku stabilní, v čase je patrný nárůst žáků středních odborných škol na úkor žáků učilišť. Střední odborné školství, které tvoří základ středního školství, nabízí studium ve 21 studijních oborech v kraji. Převažují studenti v oborech ekonomika a administrativa, obecně odborná příprava, elektrotechnika, výpočetní technika a informatika.

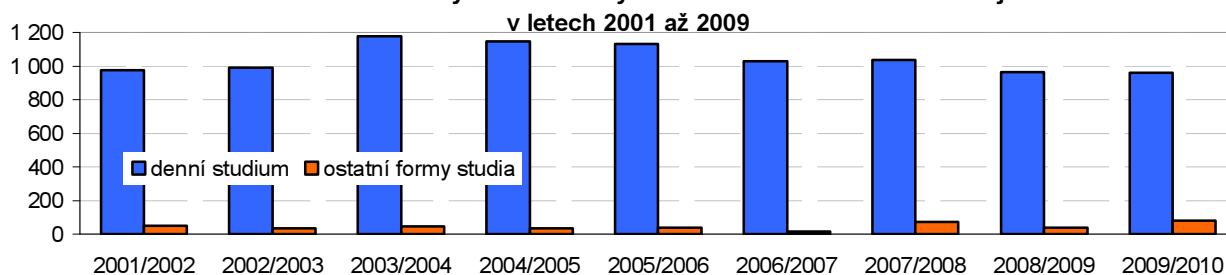
Obory které posilují a naopak utlumují

V letech 2001 – 2009 lze podle počtu přijímaných studentů pozorovat posílení některých oborů v kraji jako je obecně odborná příprava, stavebnictví, právní a veřejná činnost a gastronomie. Naopak k útlumu došlo v ekonomických a polygrafických oborech a ve strojírenství.

Mírný nárůst studentů distančního studia

Vedle studentů denního studia si doplňují své vzdělání i osoby již pracující. Ve sledovaném období došlo k mírnému nárůstu počtu studentů distančního studia (především díky větším kapacitám v nástavbovém stupni studia). Nárůst distančního studia tak kompenzuje mírný pokles žáků denního studia a zároveň je i obecně pozitivním jevem rozšíření nabídky již pracujícím nebo studujícím i jinou školu.

Graf 2.6 Studenti vyšších odborných škol v Královéhradeckém kraji

Zdroj dat: ÚIV

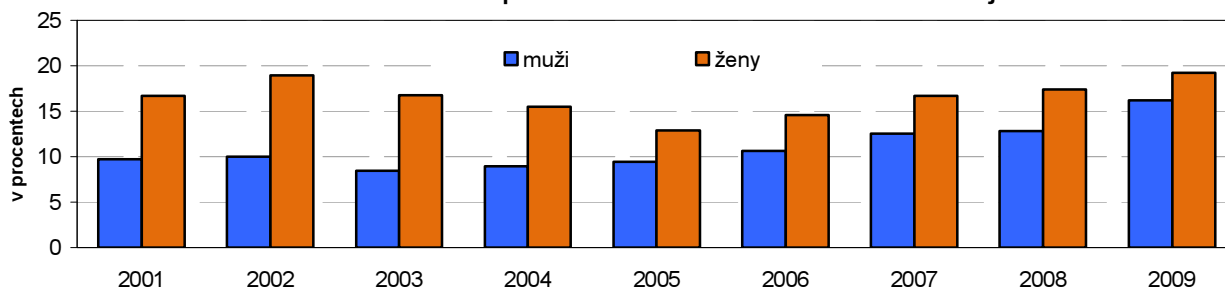
Studium na VOŠ na ústupu

Studium na **vyšších odborných školách (VOŠ)** v kraji je na ústupu. Od školního roku 2003/2004 počet studentů klesá. Protože podíl žáků denního studia patří mezi nejvyšší mezi kraji (92,2 %) a je 20 p.b. nad celorepublikovým průměrem, kompenzace formou distančního studia je nízká. Podíl žáků denního studia VOŠ na obyvatelstvu ve věku 19-20 let je mezi kraji čtvrtý nejnižší (7,5%) a více než 3 p.b. pod průměrem ČR. Zdá se, že mladí lidé začínají více využívat narůstajících kapacit vysokých škol a dávají jim přednost před studiem na VOŠ.

Celoživotní vzdělávání pod průměrem ČR

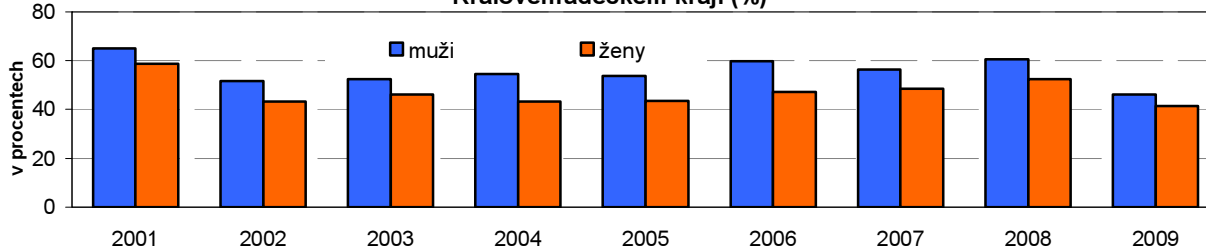
Znalosti a dovednosti nabyté v době studií tvoří základ pro schopnost vykonávat určité povolání. Ve většině oborů roste potřeba dále se do vzdělávat a to prakticky během celého produktivního věku. V tomto směru nabývá na významu potřeba **celoživotního vzdělávání**. Z důvodů datové nouze jsme měly k dispozici jen data z Eurostatu a pouze za území NUTS II. Z nich možno vypozařovat, že Královéhradecký kraj spolu s Pardubickým a Libereckým (NUTS II Severovýchod) patří mezi kraje s podprůměrným podílem těch, kdo se účastní celoživotního vzdělávání. Zcela výjimečné postavení má v tomto ohledu Hl. město Praha, která tak zvyšuje celorepublikový průměr.

Graf 2.7 Poměr počtu účastníků rekvalifikací v daném roce k počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12. předchozího roku v Královéhradeckém kraji

Zdroj dat: MPSV

Graf 2.8 Úspěšnost absolventů rekvalifikací při hledání zaměstnání v Královéhradeckém kraji (%)

Zdroj dat: MPSV

úspěšnost - poměr počtu umístěných uchazečů do 12 měsíců po úspěšně ukončené rekvalifikaci k počtu uchazečů o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací

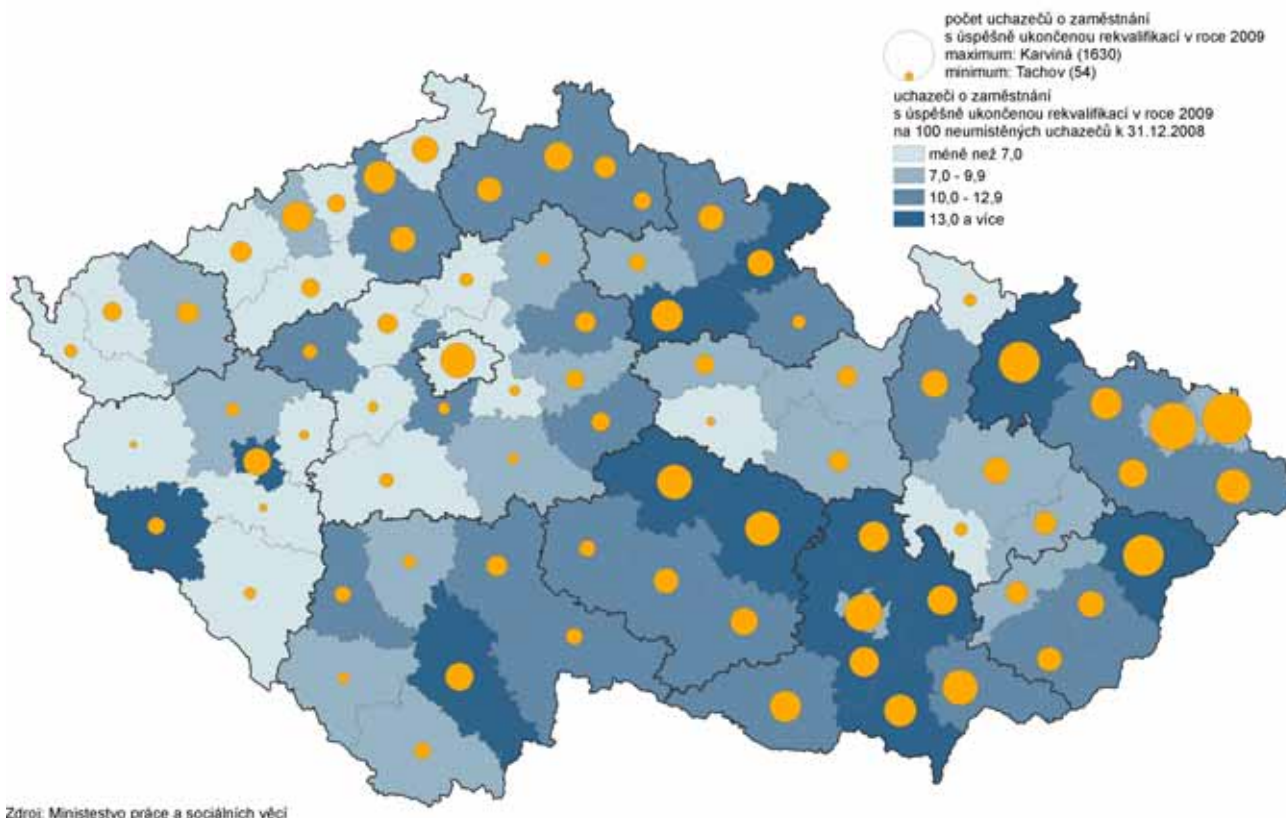
Zájem o rekvalifikace roste, zájem žen je vyšší

Lepšímu umístění pracovní síly na trhu práce napomáhá také účast na rekvalifikačních kurzech. Zájem o **rekvalifikaci** v čase roste, mezi kraji byl v roce 2009 třetí nejvyšší, ženy se rekvalifikují více než muži. Úspěšně ukončené rekvalifikace z celkového počtu rekvalifikovaných se pohybují nad 90% hranicí, úspěšnost u žen je vyšší než u mužů.

Úspěšnost rekvalifikovaných při hledání zaměstnání byla nejvyšší v ČR

Úspěšnost absolventů rekvalifikací při hledání zaměstnání⁵ byla v roce 2009 v našem kraji vůbec nejvyšší ze všech krajů (43,2 %), muži přestože se rekvalifikují méně než ženy, jsou po rekvalifikaci více úspěšní při hledání nového zaměstnání než ženy. V kraji se projevuje celorepublikový trend – v době příznivé na trhu práce rostla úspěšnost umístěných uchazečů, naopak v době nepříznivé úspěšnost umístění klesá.

Uchazeči o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací podle okresů v roce 2009

⁵ Poměr počtu umístěných uchazečů do 12 měsíců po úspěšně ukončené rekvalifikaci k počtu uchazečů o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací.